

stiprybes ir tr kumus, pasitiki savimi, dominuojantis ekstravertas.

Neigiamos savyb s: gali b ti despotiškas, arogantiškas.

Kontrolierius. Kontrol – tai detali analiz , sistema, standartai, taisykl s, plano laikymasis, tai susietum skatinanti veikla.

Teigiamos kontrolieriaus savyb s: m gsta skirti laiko apsvartymams, gali atlikti objektyvi analiz , sugeba kruopš iai laikytis to, kas numatyta, siekia patikrinti kiekvien detal , intravertas.

Neigiamos savyb s; nekantrus, gali b ti netaktiškas ir niekinantis.

Patar jas. Patariamasis vaidmuo – informacijos teikimas, plan pateikimas, treniuot ir užduo iai atlikti reikalinga patirtis.

Teigiamos patar jo savyb s: m gsta sudarin ti tvarkaraš ius, sistemas, schemas, jam reikia tikslaus plano, remia komandos stiprybes, malonus ir moka išklausti, remiasi kit id jomis.

Neigiamos savyb s: gali b ti neigiamai nusiteik s, neryžtingas.

Iš pat pradži sekcijos dalyviai buvo išk l jiems aktualiausi praktin socialin problem , kuri planavome spr sti komanda. Dabar, kai kiekvienas pasirinko atitinkam vaidmen komandoje, pasi l me suformuoti šešias komandas po keturis narius analizuoti ir spr sti konkre i socialin problem .

Komandoms skyr me 30 minu i socialinei problemai analizuoti ir aptarti jos sprendimo b dus, 10 minu i – komandoms pristatyti savo darbo rezultatus ir apib dinti komandos vaidmen atitikim ir reikšm .

Tad baigiamasis sekcijos darbo etapas buvo labai domus, nes paskatino dalyvius praktiškai pritaikyti teorines komandinio darbo žinias, paanalizuoti komandinio darbo galimybes, pasinaudojant socialinio darbo patirtimi.

Literat ra

1. **Barvydien V., Kasiulis J.** *Vadovavimo psichologija*. Kaunas, 1998. P. 89–114.
2. **Everard B., Morris G.** *Efektvyvus mokyklos valdymas*. Vilnius, 1997. P. 152–192.
3. **Belbin R. M.** *Management Teams: Why They Succeed or Fail*, Heinemann. Oxford, 1981.
4. **Forrester C.** *Employing Staff and Volunteers in Agencies*. Module 5. *Motivating Staff and Volunteers and Building Teams*. Edinburgh, 1996.
5. **Johnson D. W.** *Joining Together*. Prencite Hall, Allyn and Bacon, 1993.

4 sekcija. **BENDRUOMEN S K RIMAS LIETUVOJE: STRATEGIJA IR TAKTIKA**

(Vadov D. Beresnevi en)

Bendruomen s k rimas Lietuvoje: strategija ir taktika (psichologin s prielaidos)

Danguol Beresnevi en

(Lietuvos teis s universitetas)

- * Kas yra bendruomen ?
- * Kokie yra bendruomen s tikslai, uždaviniai?
- * Kaip yra tenkinami bendruomen s nari poreikiai (kokia dabar yra strategija)?
- * Koks gal t b ti psichologinis bendruomen s k rimo modelis, kuriuo gal t remtis socialin s politikos k r jai?

Tikslas – išanalizuoti bendruomen s k rimo Lietuvoje psichologines prielaidas.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti s vok *bendruomen* socialin s psichologijos ir suaugusi j švietimo poži riu;
2. Apibr žti socialinio darbuotojo vaidmen kuriant bendruomen ;
3. Pateikti psichologin bendruomen s k rimo Lietuvoje model (strategijos ir taktikos aspektu).

Kaip teigia P. Berger ir Th. Luckmann (1999), „visuomen yra suprantama kaip nenu-tr kstamas dialektinis procesas, sudarytas iš tri-j moment : eksternalizacijos, objektyvacijos ir internalizacijos. Pavienis visuomen s narys tuo pa iu metu eksternalizuoja savo paties b t socialiniame pasaulyje ir internalizuoja š pasaul kaip objektyvi tikrov . Kitaip sakant, b ti visuomen je – tai dalyvauti jos dialek-tikoje“ (ten pat, p. 163).

Ta iau individas negimsta visuomen s nariu. Jis turi gimt polink socialum ir tampa visuomen s nariu. Individo socializacijos pradžia yra internalizacija: t. y. tiesioginis objektyvaus vykio kaip tam tikros prasm s kito žmogaus proces išraiškos suvokimas ir interpretavimas. Individas mokosi suvokti kito visuomen s nario emocijas, b senas, jausmus ir mintis. Taip ir prasideda socializacija.

Suprasdami kit žmog mes tarsi persiimame jo min i , jausm , vyksta empatija – sijautimo kito žmogaus fenomenologin realyb procesas.

Išmok suvokti ir priimti kit žmog , mes susisiegame vieni su kitais, mus sieja atitinkami motyvai, nukreipti ateit . Pasiek s tok internali-zacijos lyg , individas tampa visuomen s nariu. Tada prasideda antrin socializacija.

Antrin s socializacijos procesui reikšmingi

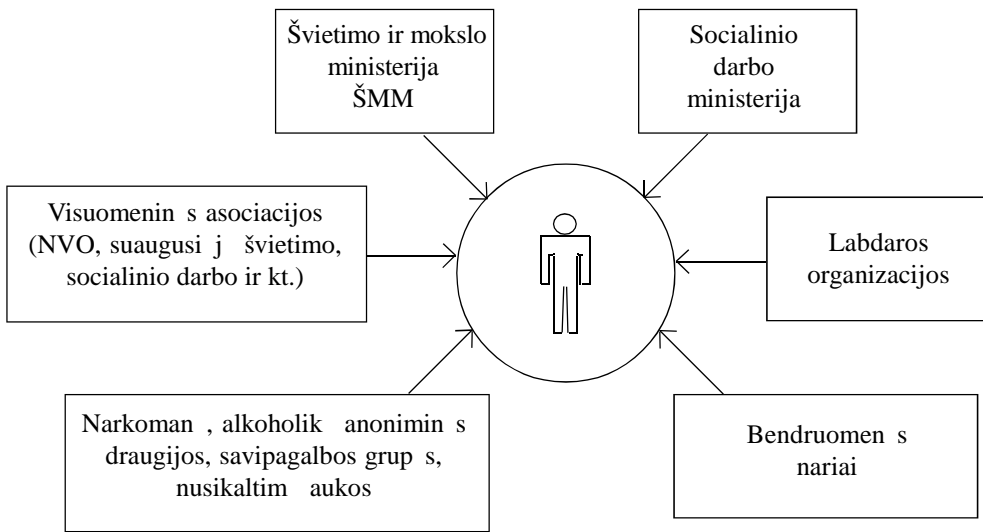
tampa kiti asmenys, jau užimantys tam tikr viet visuomen s strukt roje. Taip vaikas jau vaikyst je mokosi perimti ir savo „klas s“ poži r visuomen bei savo subkult ros vertybes, ir visuomen s ir jos vertybi nuostatas.

C. Sutton (1999) bendruomen apibr žia kaip „organizuot politin , municipalin ar socialin darin “ arba „kaip toje pat vietoje gyvenan i žmoni grup , religin ar kitokios tapatyb s vienijam žmoni grup “ (Sutton C., 1999, p. 156).

Kaip psichologai apib dina, kas yra grup . A. Suslavi ius (1995) teigia, kad „pirmoji grup , kuri patenka k tik gim s pilietis, yra šeima, v liau jis patenka lopšelio, darželio, žaidim grupes, mokyklos klas ir t. t., o tai ir yra vadi-namoji žmogaus mikroaplinka. V liau br stanti asmenyb patenka platesni grupi ir bendrij rat , pradedant gyvenamosios vietov s ben-druomene ir baigiant regionu arba valstybe, t. y. makroaplinka“.

Socializacijos procese vyksta asmenyb s vystymasis ir tapimas socialiniu žmogumi. Socializacijai svarbiausia mikro- ir makroaplinka. (A. Suslavi ius, 1995).

Žmogaus mokymosi ir socialinius poreikius tenkina Švietimo ir mokslo ministerija per formal j ir neformal j suaugusi j švietim , vaivos visuomenin s suaugusi j švietimo

1 pav. Bendruomen s nari poreiki tenkinimas

asociacijos, kuri Lietuvoje yra per 900, tenkina vairi visuomen s nari švietimo ir savišvietos poreikius, Socialin s apsaugos ir darbo ministerija bei savivaldyb s, vairios labdaros organizacijos, nevyriausybin s organizacijos tenkina socialinius ir materialinius visuomen s nari poreikius (žr. 1 pav.).

Taigi vienos institucijos – Švietimo ir mokslo ministerija, Socialin s apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybi socialinio darbo skyriai – tenkina bendruomen s poreikius „iš viršaus“ – planuoja bendruomen s nari formal j švietim , bedarbiams organizuoja mokym bei perkvalifikavim per darbo biržas, darbo rinkos mokymo centrus.

Švietimo ir mokslo ministerija tarsi labiau orientuojasi prevencin darb su bendruomene organizuodama vairaus amžiaus žmoni mokym si nuo darželi , bendrojo lavinimo mokykl , profesini ir aukštesni j mokykl , universitet bei vairi specialybi darbuotoj kvalifikacijos tobulinimo kursus.

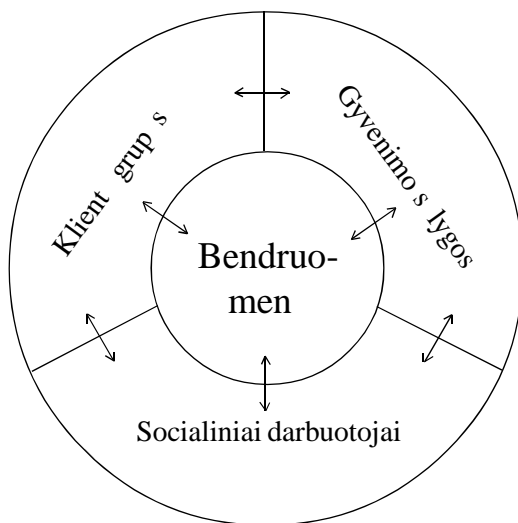
Socialin s apsaugos ir darbo ministerija padeda vairioms socialin ms grup ms patenkinti savo materialinius, socialinius, savirealizacijos bei socializacijos (gr žimo visuomen) poreikius. Ji r pinasi kaliniais, gr žusiais iš pataisos staig , narkomanais, alkoholikais, gr žusiais iš gydymo staig , smurt patyrusiais vaikais, paaugliais ar suaugusiaisiais, bedarbiais, moterimis, auginan iomis vaikus, asocialiomis šeimomis ir vairiomis kitomis klient grup mis.

Švietimo ir mokslo ministerija: atlieka prevencin darb , r pinasi visos visuomen s švietimu, informacin s bendruomen s k rimo ir apskritai visos visuomen s kult ros ugdymu, o Socialin s apsaugos ir darbo ministerija jau teikia konkre i pagalb savo bendruomen s nariams.

Bendruomen s nariais r pinasi ir vairios visuomenin s asociacijos (NVO, suaugusi j švietimo, socialinio darbo ir kt.) labdaros organizacijos, „iš apa ios“ bendruomen s nariais aktyviausi r pinasi patys bendruomen s nariai (pirmiausia šeima, draugai, socialiniai darbuotojai, suaugusi j šviet jai, andragogai, pedagogai, socialiniai pedagogai, psichologai, gydytojai ir kt.) bei patys nukent jusieji, bandantys pad ti kitiems (tai – narkoman , alkoholik anonimin s draugijos, savipagalbos

grup s, nusikaltim aukos, susib rusios asociacijos).

Taigi galime daryti išvad , kad bendruomen sudaro ir j formuoja bent trys s veikian ios dalys (žr. 2 pav.).

2 pav. Bendruomen s strukt ra

Bendruomenei kurti turi takos bendruomen s egzistavimo s lygos – materialin s, ekonomin s, dvasin s vertyb s, nuostatos, religija, dorov s normos. Socialiniai darbuotojai, kaip tos bendruomen s k r jai, bando patenkinti bendruomen s nari poreikius: t v palikt k diki egzistencinius poreikius, auk , patyrusi smurt , psichologinius savigarbos, kit pagarbos poreikius, materialinius ir dvasinius beglobi poreikius, nelankan i vidurin s mokyklos vaik mokymosi poreikius, narkoman , nusikalt li , jaun ar vidutinio amžiaus bedarbi , jaun mam , pensinink , seneli nam globotini gr žimo visuomen , visavert socialin bendruomen s gyvenim , socializacijos poreikius.

* Kaip galima patenkinti bendruomen s nari socializacijos poreikius, kokios reikia ši poreiki patenkinimo strategijos.

* Koks gal t b ti psichologinis bendruomen s k rimo modelis.

Bendruomen s pl tros strategija (psichologinis modelis)

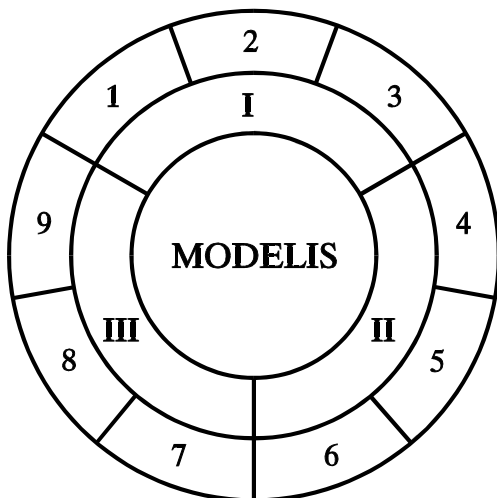
Kurdama psichologin bendruomen s pl tros Lietuvoje model r miausi šiais šaltiniais:

- 1) Vakar Europos patirtimi, sukaupia kuriant bendruomen (Beresnevi ien , 1996a);
- 2) Lietuvos švietimo ir kult ros tradicijomis (Beresnevi ien , 1995);
- 3) savo atlikt psichologini tyrim duomenimis.

Kurdama š model Lietuvai r miausi jau susiklos iusiomis tradicijomis ir psichologin mis vairaus amžiaus student bei mokytoj asmenyb s savyb mis (Beresnevi ien , 1995, Beresnevi ien , 1996b, Beresnevi ien , 1996c).

Kaip rodo m s tyrimai (Beresnevi ien , 1995, Beresnevi ien , 1999), pastaruoju metu suaugusi j švietimo sistemoje studijuojantys asmenys paprastai turi mokymosi problem , neadekva iai vertina save, yra mažesni geb jim nei j bendraamžiai, besimokantys nuosekliojo švietimo sistemoje. Be to, jie dažnai b na nepiln , pras iau materialiai apsir pinusi šeim vaikai, turintys vienu metu ir dirbti, ir mokyti. Analizuojant j biografijas, paaišk jo, kad jie dažnai keisdavo mokyklas, prastai mokydavosi žemesn se klas se ir, sulauk atitinkamo amžiaus, pereinavo mokyti suaugusi j mokykl .

Taigi psichologinis bendruomen s k rimo

3 pav. Psichologinis bendruomen s k rimo Lietuvoje modelis

modelis susideda iš ši komponent (žr. 3 pav.):

- I. Socialini darbuotoj asmenyb s savyb s
 - 1) savo vaidmens pri mimas ir supratimas (nuostatos: atvirumo ir tiesos, empatija);
 - 2) savivaizdis ir nuostatos bei ekspektacijos (teigiamas poži ris klient grupes);
 - 3) teisin s, psichologin s, pedagogin s kompetencijos tobulinimas (nuolatinis mokymasis).
- II. Klient grup s arba kliento motyvuotumo socializacijai formavimas:
 - 4) motyvuotumo socializacijai skatinimas (pažadinti nor išėti iš esamos situacijos – apatijos, beviltiškumo, depresijos b senos);
 - 5) pasitik jimo savo ir bendruomen s nari j gomis formavimas;
 - 6) savo, kaip visuomen s nario, savivaizdžio formavimas (aš galiu pad ti kitam, buvusiam tokioje pa ioje situacijoje).
- III. Sociokult rini , pedagogini -psichologini bendruomen s gyvenimo s lyg sudarymas:
 - 7) bendruomen s psichosocialini poreiki vertinimas;
 - 8) socialinio darbo metod adekvatus parinkimas;
 - 9) bendruomen s socialini g dži tobulinimas, bendradarbiavimo pl tojimas.

Taigi bendruomen Lietuvoje galima sukurti tik bendromis vis jos nari pastangomis.

Išvados

1. Tyrimas parod , kad s voka *bendruomen* yra skirtingai traktuojama sociologijos, socialin s psichologijos, suaugusi j švietimo aspektu.
2. Socialinio darbuotojo vaidmen kuriant bendruomen galima apibr žti kaip bendruomen s k r jo ir paties bendruomen s nario, kuriam taip pat bet kada gali b ti reikalinga socialin pagalba.
3. Psichologin bendruomen s k rimo model sudaro šie komponentai:
 - 1) socialini darbuotoj asmenyb s savyb s (savo vaidmens pri mimas ir supratimas (nuostatos: atvirumo ir tiesos, empatija); savivaizdis ir nuostatos bei ekspektacijos

- (teigiamas požiūris klient grupės); teisingas, psichologinis, pedagoginis kompetencijos tobulinimas;
- 2) klient grupės arba kliento motyvuotumas socializacijai (motyvuotumo socializacijai skatinimas pažadinti norą išeiti iš esamos situacijos – apatijos, beviltiškumo bsenos); pasitikėjimo savo ir bendruomenės narių gomis formavimas; savo, kaip visuomenės nario, savivaizdžio formavimas (aš galiu padėti kitam, buvusiam tokioje pačioje situacijoje);
- 3) sociokultūrinė, pedagoginė-psichologinė bendruomenės gyvenimo sąlygų sudarymas (bendruomenės psichosocialiniai poreikiai vertinimas; socialinio darbo metodų adekvatus parinkimas; bendruomenės socialinių gėdžių tobulinimas, bendradarbiavimo plėtojimas).

Literatūra

1. Barvydien V., Kasiulis J. *Vadovavimo psichologija*. Kaunas: Technologija, 1998.
2. Beresneviienė D. *Nuolatinis mokymasis Lietuvoje (psichologiniai pagrindai): Monografija*. Vilnius: Pedagogikos institutas, 1995. 250 p. Beresneviienė D. *Nuolatinio mokymosi modeliai Vakarų Europoje*. *Pedagogika*, T. 32. 1996a, p. 204–215.
3. Beresneviienė D. *Self-esteem and Interpersonal attractiveness among drop outs*. *International Journal of Psychology*. 1996b, vol. 27(3–4), June/August 1996, p. 69.
4. Beresneviienė D. *Psychological characteristics of adults as learners. Identity, Freedom, values and memory: Proceedings of 2nd International Baltic Psychology Conference*, 1996c (pp. 97).
5. Beresneviienė D. *The scopes and the role of New Information Technologies in Lifelong Learning*. Strasburg: Council of Europe, 1999. 20 p.
6. Berger P. L., Luckmann Th. *Socialinis tikrovės konstravimas*. Vilnius: Pradai, 1999.
7. Jovaiša L. *Ugdymo mokslas ir praktika. Analitini straipsni monografija*. Vilnius: Agora, 2000.
8. Myers D. *Psichologija*. Vilnius: Poligrafija ir informatika, 2000.
9. *Socialinis pranešimas*. 2000.
10. Sutton C. *Socialinis darbas, bendruomenės veikla ir psichologija*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija, 1999.
11. Suslavičius A. *Socialinė psichologija*. Kaunas: Šviesa, 1995.

5 sekcija. KURAVIMAS (SUPERVIZIJA) IR DUOMENŲ APIE KLIENTŲ RINKIMAS

(vadovai Nills Stendström, Barbro Zimmerling-Svan ir Edita Barniškytė)

Kompiuterizuotos atvejo vadybos sistemos derinimas su supervizija – žiniomis grąsto socialinio darbo priemone

Nills Stendström, Barbro Zimmerling-Svan, Tryggve Balldin ir Edita Barniškytė
(Stokholmo universitetas)

Žiniomis grąsto, arba kvalifikuoto, socialinio darbo poreikis plačiai diskutuojamas tarptautiniu mastu. Stokholmo universiteto Socialinio darbo katedra dalyvavo eksperimentiniame projekte Lietuvoje, kurio tikslas – plėsti bendruomenines socialines paslaugas ir gerinti socialinio darbo kokybę. Tam tikslui buvo parengta mokymo programa. Vienas iš svarbiausių šio projekto tikslų yra sukurti kompiuterinę dokumentacijos

sistemą, kuri papildytų konsultacijų teikimą ir kuravimą 14-oje eksperimentinėse socialines paslaugas teikiančiose centruose visoje Lietuvoje.

Ši kompiuterinė dokumentacijos sistema buvo sukurta siekiant, kad socialinių paslaugų centrai galėtų paprastai ir efektyviai rinkti pagrindinę informaciją apie klientus, centrų veiklą ir reabilitacijos procedūras. Konsultacijų ir kuravimo programos tikslas – gyven-